

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองในบริบทที่นำไปสู่การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ศึกษากรณี หนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ของการสื่อสารทางการเมืองในเชิงวาทกรรมทางการเมือง ผ่านหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ที่เกี่ยวข้องกับ การรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในช่วง พ.ศ.2548 – 2549 ซึ่งประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ของการสื่อสารทางการเมืองในเชิงวาทกรรมทางการเมืองผ่านหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ในช่วง พ.ศ.2548 - 2549

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการที่เป็น การศึกษาวิจัยแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และใช้การสัมภาษณ์ จากนักวิชาการ ด้านรัฐศาสตร์ และด้านการสื่อสาร จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากคอลัมน์ ต่างๆ ในประเด็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง จากหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์จำนวน 88 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

1.3 สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

1.3.1 การแข่งขันทางการเมืองของ 2 พรรคการเมือง

1) การแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมือง 2 ขั้ว ระหว่างพรรคไทยรักไทย กับพรรคประชาธิปัตย์ โดยในประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ การใช้ผู้นำ กรณีของพรรคไทยรักไทย คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ คือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การใช้

นโยบายของพรรคไทยรักไทย ใช้นโยบายประชานิยม ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ ใช้นโยบายวาระประชาชน และวิธีการที่ใช้ในการแข่งขันพรรคไทยรักไทยใช้ 5 วิธี คือ การหาเสียงโดยขบวนรถไฟ 9 โบกี้ ทางภาคอีสาน ชูประโยชน์ 4 ปีซ่อม 4 ปีสร้าง การประชุม ครม. สัญจร รายการประเภทเรียลลิตี้โชว์ การจัดทำโพลสำรวจความคิดเห็น และนายกพบแท็กซี่ สำหรับกรณีพรรคประชาธิปัตย์ใช้ 4 วิธีการ ประกอบด้วยโปรแกรมยุทธศาสตร์อีสาน สมัชชาประชาชน การแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา ได้หยิบเรื่องการเรียนฟรีขึ้นมาเป็นจุดขาย และวาระประชาชนต่อยอดประชานิยม 2) การแข่งขันทางการเมืองภายในพรรคการเมืองของ 3 พรรค คือ พรรคไทยรักไทย แข่งขันในเรื่องตำแหน่ง และผลงานทางการเมือง กรณี พรรคประชาธิปัตย์ มีการแข่งขันเรื่อง ตำแหน่งหัวหน้าพรรค และพรรคชาติไทย มีการแข่งขันระหว่างลูกพรรค กับลูกพรรคที่ย้ายพรรคไป

1.3.2 การต่อรองทางการเมือง เป็นการต่อรองการเมืองภายใน พรรคไทยรักไทย หลังการเลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ 2548 ในตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ โดยมีกลุ่มที่สำคัญ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวังน้ำยม กลุ่มบ้านรินน้ำ และกลุ่มวังน้ำเย็น

1.3.3 การต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พบว่า มีการต่อต้านจาก

1) **กลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง** ซึ่งประกอบด้วยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน นายแพทย์ประเวศ วะสี และพลตรีจำลอง ศรีเมือง จะเน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ของผู้นำการเมือง รวมถึงการทุจริตคอร์ปชันของรัฐบาล ในขณะที่กลุ่มราชสกุล หรือคณะพลเรือนอาวุโส จะขออนายกพระราชทาน ตามจารีตประเพณีการปกครอง

2) **กลุ่มนักวิชาการ-ปัญญาชน** นักวิชาการที่ออกมาต่อต้าน และวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วย ดร. อัมมาร สยามวาลา นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ วิจารณ์เรื่องการตรวจสอบกรณีสินบน โครงการจัดซื้อเครื่องตรวจสอบจับวัดโลหะเบ็ดสีทีเอ็กซ์ 9000 สนามบินสุวรรณภูมิ, ดร.สุรพล นิติไกรพจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอมาตรา 7 และให้ยุติการปฏิบัติหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรี, ดร. ชีรยุทธ บุญมี อาจารย์คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลในเรื่อง ของการทุจริตคอร์ปชัน, รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝึกอบรมเลือกตั้งต่อต้านระบอบทักษิณ, กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษาต่อต้านเรื่องการขายหุ้นไม่เสียภาษีของบริษัท ชินคอร์ป การขายชาติโกงชาติ ในขณะที่มีกลุ่มตัวแทนครูทั่วประเทศ ต่อต้านเรื่องการถ่ายโอนการศึกษา

3) *กลุ่มสื่อสารมวลชน* คือ หนังสือพิมพ์ ในเครือมติชน-บางกอกโพสต์ กรณีที่มีการนำเสนอข่าวว่ารัฐบาลได้เข้าไปครอบงำกิจการด้วยการลงทุนซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ และสื่อสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. กรณีที่มีการนำเสนอข่าวการแทรกแซงโดยการถอดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์

4) *กลุ่มภาคประชาชน* มี 2 กลุ่มที่กลุ่มครู ซึ่งต่อต้านการถ่ายโอนการศึกษา และกลุ่มการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ทั้ง 2 กลุ่ม นี้ได้เข้าร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งมี นายสนธิ ลิ้มทองกุลเป็นแกนนำ ก่อนที่พัฒนา มาเป็นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่มีแนวร่วมการต่อต้านมากขึ้น

1.3.4 *การแต่งตั้งโยกย้าย* ผลการวิจัยพบว่า มีเรื่องของการแต่งตั้งโยกย้าย 2 กรณี คือ การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหาร 3 เหล่าทัพ และการแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งเป็นไปอย่างล่าช้า

1.3.5 *ประเด็นอื่น* ประกอบด้วย

1) *ความไม่โปร่งใส* ในการบริหารงานของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นกลางทางการเมืองของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

2) *การลาออก* ของนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี และนายวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

3) *ประเด็น “ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ”* ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอข่าว คำว่า ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ นั้น หมายถึง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

4) *กระแสข่าวสื่อเรื่องการเตรียมการรัฐประหาร* อันเนื่องมาจาก ความแตกแยก ในสังคม การทุจริตคอร์รัปชัน การแทรกแซงองค์กรอิสระต่าง ๆ และการหมิ่นเหม่พระบรมเดชานุภาพ

2. *อภิปรายผล*

การวิจัยเรื่องการสื่อสารทางการเมืองในบริบทที่นำไปสู่การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ในเชิงวาทกรรมทางการเมือง ผ่านหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ เมื่อนำเอาแนวคิดทฤษฎีของการสื่อสาร โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ หรือช่องทาง และผู้รับสาร โดยในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นการอภิปรายผลใน 3 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อสาร และสื่อหรือช่องทาง ดังนี้

2.1 ผู้ส่งสาร

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารจะมีลักษณะที่เป็นการสื่อสารโดยผ่านตัวบุคคลคนเดียว และโดยผ่านกลุ่มโดยการสื่อสารโดยคน ๆ เดียวมีผู้ส่งสารที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาข่าว คือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพรรคไทยรักไทย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และแกนนำพรรคฝ่ายค้าน นอกจากนี้ ยังมีผู้ส่งสารที่เป็นกรณี ตัวบุคคลอีก เช่น หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี นายแพทย์ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่เป็นแกนนำกองทัพธรรมมูลนิธิ ดร.อัมมาร สยามวาลา นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ ดร. สุรพล นิติไกรพจน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.ธีรยุทธ บุญมี อาจารย์คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายสนธิ ลิ้มทองกุล พล.อ.สนธิ บุญรัตกลิน พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารโดยผู้ส่งสารทำในนามของกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มราชสกุล หรือคณะพลเรือนอาวุโส กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย นิสิต นักศึกษาทั่วประเทศ คณะอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย องค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์ พยาบาล บุคลากรด้านสาธารณสุขรวมตัวกัน 43 องค์กร กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งผู้ส่งสารทั้งในลักษณะของทั้งเดี่ยว และกลุ่มนั้นสอดคล้องกับรูปแบบของการสื่อสารที่ วัลลภ ลำพาย (2551 : 3-13-3-15) ได้แบ่งประเภทของการสื่อสาร เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มใหญ่ และการสื่อสารมวลชน

2.2 สาร หรือเนื้อหาสาร

ผลการวิจัยที่ พบว่า เนื้อหาสาระของสารที่ถูกส่งออกมา จะมีประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย การแข่งขันทางการเมืองของพรรคไทยรักไทย กับพรรคประชาธิปัตย์ การแข่งขันทางการเมืองภายในพรรคการเมืองของพรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย การต่อรองทางการเมือง การต่อต้านรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง นักวิชาการ ปัญญาชน สื่อมวลชน และภาคประชาชน การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหาร 3 เหล่าทัพ และการแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งประเด็นอื่น ๆ คือ ความไม่โปร่งใส ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง การลาออกของนายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี และนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขธิการคณะรัฐมนตรี ประเด็นผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ และกระแสข่าวลือเรื่องเตรียมการรัฐประหาร อันเนื่องปัญหาความแตกแยกในสังคม การทุจริตคอร์รัปชัน การแทรกแซงองค์กรอิสระต่าง ๆ และการหมิ่นเหม่พระบรมเดชานุภาพ ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกับ คาร์ล ดับบลิว คอยชท์ (Karl W. Deutsch :

1969 : 76-97) ที่ว่าการสื่อสารทางการเมืองที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกของความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ กับการสนองตอบของรัฐบาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการสื่อสารทางการเมือง เป็นช่องทางที่รัฐ และกลไกต่าง ๆ ในระบบการเมืองใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองสู่สมาชิกในระบบการเมือง และสัมพันธ์กับอัลมอนต์และพาวเวลล์ (Almond and Powell : 1978 : 141-144) การสื่อสารทางการเมืองมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทที่หลากหลายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการเมือง

2.3 สื่อ หรือช่องทาง

ผลการวิจัยพบว่า มีการสื่อสารผ่านช่องทางในคอลัมน์ต่าง ๆ ประกอบด้วย บรรณาธิการบริหาร การศึกษา บทความพิเศษ รายงานพิเศษ ลีแอนด์ไมล์ เลือกตั้ง 2548 เศรษฐกิจในประเทศ สรุปข่าวในประเทศ เงาสะท้อน X คลุชีพ ไทยมองไทย ยุทธศาสตร์ความ และแมลงวันในไร่ส้มซึ่งการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านคอลัมน์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานั้น ถือว่าเป็นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญ 2 ประการ คือ การสอดส่องแจ้งข้อเท็จจริงให้กับสังคม ซึ่งเป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารอันเป็นข้อเท็จจริงให้กับประชาชนได้รับทราบ และขณะเดียวกันก็ยังทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์สังคม คือ เป็นการนำเสนอที่อาจเจ็บแสบค่าลงไปโดยการวิจารณ์ วิเคราะห์และการประเมินข่าวสารเพื่อให้ผู้รับสารเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย หรือสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ตลอดจนความชอบและไม่ชอบต่อข่าวสารนั้น วัลลภ ลำพวย (2551 : 3-16)

นอกจากนี้ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของผู้เขียนคอลัมน์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่สนับสนุน และต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌัฐกานต์ กุลณรงค์ (2550 : ๖) เรื่องการสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ที่พบว่าในยุคโลกาภิวัตน์ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ของกลุ่มทางสังคม รวมถึงประชาชนต่างใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุนและต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ของผู้เขียนบทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ควรที่จะมีการนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง ที่สมบูรณ์ถูกต้อง และชัดเจน

3.1.2 ในบางคอลัมน์ที่มีการนำเสนอเนื้อหาเพียงมุมมองเดียว ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุน หรือคัดค้านรัฐบาล หรือฝ่ายตรงข้ามก็ตาม ผู้เขียนบทความควรต้องมีการนำเสนอข้อมูลให้รอบด้าน และจากทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษา การสื่อสารทางการเมืองให้ครบ 5 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลสะท้อนกลับ

3.2.2 ควรศึกษาในประเด็นเรื่องของการสื่อสารทางการเมืองในบริบทที่นำไปสู่การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์สุดสัปดาห์ฉบับอื่น ๆ หรือหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ รวมทั้งอาจศึกษาผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่น ๆ

3.2.3 ศึกษาเปรียบเทียบสื่อต่าง ๆ ที่ได้มีการนำเสนอ เนื้อหาข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่นำไปสู่ หรือเกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549